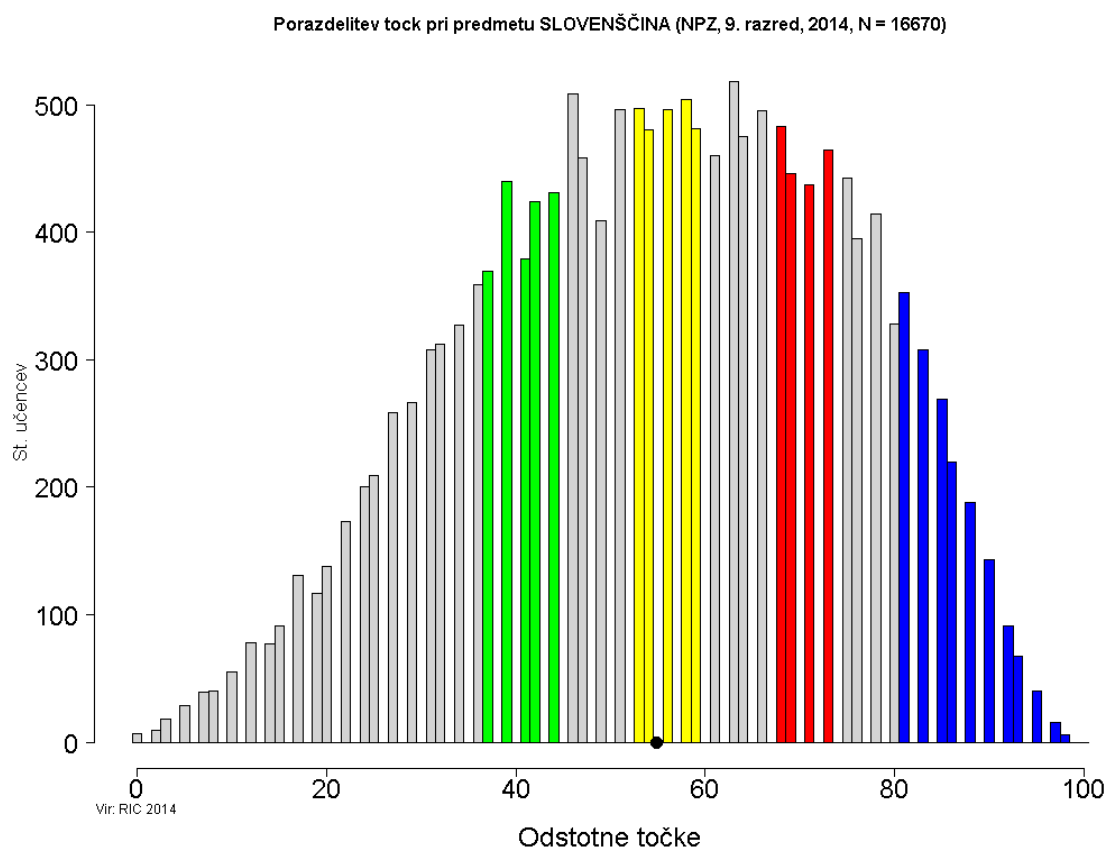

Predmetna komisija za slovenščino

Opisi dosežkov učencev 9. razreda pri NPZ-ju

Kvalitativni opisi znanja za izbrana območja dosežkov

Slika: Porazdelitev točk pri slovenščini, 9. razred

V šolskem letu 2013/2014 pouk slovenščine v 9. razredu in po celotni vertikali osnovne šole prvič poteka po posodobljenem učnem načrtu. Nacionalno preverjanje znanja iz slovenščine po 3. obdobju tako letos prvič preverja doseganje ciljev/standardov znanja iz posodobljenega učnega načrta Slovenščina, sprejetega leta 2011.

Preizkus znanja in opisi dosežkov so primerljivi s tistimi na prejšnjih NPZ, se pa v skladu z učnim načrtom deloma razlikuje razporeditev ciljev/standardov znanja in opis dosežkov v specifikacijski tabeli; ta je tako pri jeziku kot pri književnosti sestavljena po zmožnostih in v enakem zaporedju kot posodobljeni učni načrt. Opisi dosežkov poleg podatkov o tem, kaj od določenega z UN pri slovenščini znajo/zmorejo učenci z dosežki v posameznih območjih (učenci z nizkimi skupnimi dosežki na preizkusu, učenci z dosežki okoli povprečja, učenci z visokimi dosežki), omogočajo tudi vpogled v doseganje ciljev/standardov znanja po posameznih zmožnostih (npr. branje in razumevanje besedil, zmožnost pisanja o/ob besedilih, besedišče, slogovna zmožnost, slovnično znanje, literarnovedno znanje ...). To je pomembno za razvijanje zmožnosti po vertikali in za odpravljanje morebitnih primanjkljajev pri pouku tako v posameznem razredu zadnjega VIO kot na prehodu iz 2. v 3. vzgojno-izobraževalno obdobje.

Preizkus znanja je v skladu z UN enako kot preizkusi na prejšnjih NPZ zasnovan dvodelno – v enakem razmerju, kot to določa učni načrt, preverja doseganje ciljev/standardov znanja iz jezika (60 % točk) in iz književnosti (40 % točk) (prej: iz obravnave neumetnostnih in umetnostnih besedil). Izhodišče za preverjanje je kot po prejšnjem UN neznano umetnostno in neumetnostno besedilo ali več besedil, deloma pa se razlikujejo standardi znanja in njihova razvrstitev. V posodobljenem učnem načrtu so tako pri jeziku kot pri književnosti zapisani po zmožnostih in vsebinah (prej kot funkcionalni in izobraževalni cilji) ter opredeljeni kot **minimalni** in temeljni (prej na treh ravneh zahtevnosti), so pa med seboj primerljivi, kar omogoča spremljanje dosežkov med leti.

Naloge iz književnosti (I. del preizkusa znanja) preverjajo **zmožnost samostojnega tihega branja umetnostnega besedila, zmožnost razumevanja in vrednotenja književnosti/umetnostnega besedila ter zmožnost samostojnega pisanja o prebranem književnem besedilu in medbesedilnega primerjanja**. Tako pri sprejemanju besedila (branju) kot pri razčlenjevanju (reševanju nalog, povezanih z besedilom) in tvorjenju (pisanju o/ob besedilu) morajo učenci **razumeti in uporabljati tudi določeno literarnovedno znanje** (strokovne pojme, v UN navedene pod Vsebinami). Del nalog se nanaša na izhodiščno besedilo kot celoto, del pa na posamezne sestavine književnega besedila; ob nalogah, ki vključujejo tudi poznavanje strokovnih izrazov, so ti v specifikacijski tabeli posebej navedeni.

Izhodiščno besedilo v I. delu preizkusa znanja je na letošnjem NPZ prozno – odlomek iz besedila Dima Zupana *Leteči mački*, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1997. Doseganje nekaterih standardov znanja zato ni povsem primerljivo z dosežki na NPZ v preteklem šolskem letu, ko sta bili izhodiščni besedili lirski pesmi (in v naknadnem roku dramsko besedilo), je pa primerljivo z NPZ v letih, ko je bilo izhodiščno besedilo prav tako prozno (npr. leta 2011 odlomek iz besedila S. Pregla *Spričevalo* ali 2010 odlomek iz besedila M. Pikala *Modri e*). Podatki in ugotovitve o doseganju procesnih ciljev so na NPZ vsa leta podobni ne glede na različnost izhodiščnih besedil.

Naloge iz jezika (II. del preizkusa znanja) preverjajo zmožnost **samostojnega tihega branja neznanega neumetnostnega besedila, zmožnost razumevanja in vrednotenja neznanega neumetnostnega besedila ter jezikovno** (poimenovalno, upovedovalno/skladenjsko, pravopisno, slogovno zmožnost in zmožnost nebesednega sporazumevanja) **in metajezikovno zmožnost** (slovnično znanje/vedenje o jeziku) **v povezavi z izhodiščnim besedilom**. Tudi naloge v jezikovnem delu preizkusa so sestavljene na način, kot ga za delo z neumetnostnim besedilom določa učni načrt – sprejemanje besedila ali več besedil (branje), razčlenjevanje (okoliščinsko, naklonsko, pomensko, besedno-skladenjsko in tvorno) in tvorjenje (pisanje o/ob prebranem besedilu in medbesedilno primerjanje). Del nalog se nanaša na izhodiščno besedilo kot celoto, del nalog pa na posamezne sestavine oz. jezikovna sredstva in njihovo vlogo v besedilu. Tudi za jezik so v specifikacijski tabeli ob nalogah, ki vključujejo poznavanje strokovnih pojmov (jezikoslovnih izrazov, v UN navedenih pod Vsebinami), ti posebej navedeni.

Izhodiščno besedilo v II. delu preizkusa znanja je publicistično besedilo, v katerem prevladuje opis poti, z naslovom *Dragonja in soline*, prirejeno po reviji GEA, februar 2011. Besedilo vsebuje tudi nebesedne sestavine (fotografiji, zemljevid, preglednico). Za lažje reševanje posameznih nalog so odstavki v besedilu oštevilčeni.

Naloge v obeh delih preizkusa znanja vključujejo različno zahtevne primere jezikovnih sredstev in različno taksonomsko zahtevnost za preverjanje istovrstnih standardov znanja v razmerju, kot ga določa UN, in omogočajo zaznavanje razlik v znanju tako učencev z nizkimi kot z visokimi učnimi zmožnostmi pri slovenščini. Sestavni del zahtevnosti nalog so tudi merila/kriteriji za njihovo vrednotenje. Naloge so didaktično različno oblikovane, v obeh delih preizkusa je v primerjavi z NPZ v preteklem letu manj nalog, ki zahtevajo samostojno tvorjenje in zapis daljših odgovorov.

Opisi dosežkov so prikazani na enak način kot na prejšnjih NPZ, podatki o nalogah v specifikacijski tabeli pa niso razvrščeni po zaporedju nalog v preizkusu, ampak po zmožnostih kot v učnem načrtu. Tako je razvidno tudi, koliko

nalog in katere preverjajo posamezno zmožnost ter kako uspešno so naloge znotraj posamezne zmožnosti reševali učenci z dosežki v posameznem območju. Za učenje in pouk je poleg vpogleda v to, kaj učenci znajo, pomembno vedeti tudi, katerih zmožnosti oz. ciljev/standardov učenci ne dosežajo. Razloge za to poznajo samo šole in učitelji; ti lahko na osnovi podatkov načrtujejo ukrepe za izboljšanje znanja.

Za pouk in za primerjave o doseganju posameznih področij znanj/zmožnosti znotraj predmeta in med predmeti so pomembni tudi podatki o uspešnosti učencev pri različno taksonomsko zahtevnih nalogah, ki preverjajo istovrstne standarde znanja.

V preizkusu znanja je 27 nalog oz. 38 točkovanih enot s skupaj 59 točkami (tvorbni nalogi in nekatere druge naloge imajo po 2 enoti ali več) (I. delu 23 nalog oz. 42 točkovanih enot), in sicer 12 nalog oz. 13 točkovanih enot s skupaj 24 točkami v I. delu (naloge, povezane z izhodiščnim književnim besedilom) in 16 nalog oz. 25 točkovanih enot s skupaj 35 točkami v II. delu (naloge, povezane z izhodiščnim neumetnostnim besedilom).

Del 11. naloge v II. delu preizkusa znanja (11. b-naloga, 1 točka) je bil zaradi napake (izpuščene besede) v pravilnem odgovoru v nalogi izbirnega tipa izločen (A: namesto »Besedi sta istega spola.« bi bil pravilen zapis »Besedi sta v *ednini* istega spola.«).

Povprečni dosežek na preizkusu je primerljiv z NPZ v prejšnjih letih, se pa deloma razlikuje razvrstitev dosežkov znotraj posameznih območij. Razlog za to so deloma različni standardi znanja posebej pri književnosti (izhodiščno prozno besedilo), deloma pa tudi vrednotenje posameznih odgovorov v nalogah *Po smislu*, ki v skladu z navodili k nalogam dopušča tudi manj natančno ubeseditev.

ZELENO OBMOČJE

Učenci, katerih skupni dosežki na nacionalnem preverjanju znanja iz slovenščine ob koncu 9. razreda določajo mejo *spodnje četrtine dosežkov* (učenci z nizkim skupnim dosežkom/seštevkom točk na preizkusu), so v povprečju s 65-odstotno uspešnostjo rešili 6 od skupaj 27 nalog v preizkusu znanja, od tega 3 naloge delno, s skupaj 9 točkami od 59 možnih (v I. delu 2 nalogi s skupaj 3 točkami in v II. delu 4 naloge, od teh 3 delno, s skupaj 6 točkami).

V I. delu preizkusa znanja (književnost) sta to:

- naloga, ki preverja zmožnost branja in razumevanja dela izhodiščnega proznega besedila (**3. naloga** – katera dogovora fantje sprejmejo med potjo; zapis dveh dogovorov od štirih, navedenih v besedilu, 2 t, R/= razumevanje/), in
- naloga, ki preverja zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe v povezavi s temo izhodiščnega besedila (**10. naloga** – ali so književne osebe tvoji vrstniki, utemeljitev, zakaj ne; samostojno tvorjenje in zapis odgovora, 1 t, R).

V II. delu preizkusa znanja (jezik) so to:

- naloga, ki preverja zmožnost samostojnega tihega branja in razumevanja neznanega neumetnostnega besedila – prepoznavanje teme besedila, okoliščin njegovega nastanka in vloge nebesednih prvin v besedilu (**1. naloga** – ali so navedene trditve o izhodiščnem besedilu pravilne; izbirni tip, 2 t, Z /= znanje/poznavanje/, R);
- del naloge, ki preverja zmožnost razumevanja besedila in vloge nebesednih spremljevalcev pisanja (**8. b-naloga** – zakaj je beseda »živih« v navedenem delu besedila napisana v narekovajih; samostojno tvorjenje in zapis odgovora, 1 t, R), in
- dela dveh nalog, ki preverjata skladenjsko zmožnost – prepoznavanje časovnega razmerja v navedeni povedi in spremembo glagolske oblike v preteklik (**12. b-naloga** – spremeni poved tako, da boš poročal o tem, kar se je že zgodilo; zapis povedi oz. oblik, 2 t, R, U /= uporaba/), in prepoznavanje vloge zaimka v besedilu (**13. b-naloga** – na kaj se nanaša zaimek ta v navedenem delu besedila; samostojno tvorjenje in zapis odgovora, 1 t, R; razlog za višjo uspešnost pri teh dveh nalogah je tudi način vrednotenja, ki kot pravilne upošteva tudi delne odgovore).

Naloge v obeh delih preizkusa znanja, ki so jih uspešno rešili tudi učenci z nizkim skupnim dosežkom, preverjajo minimalne in temeljne standarde znanja.

Taksonomsko prevladujejo naloge na ravni razumevanja.

Naloge zahtevajo poznavanje naslednjih strokovnih izrazov iz učnega načrta: književna oseba; javno, objektivno besedilo, sedanjik, zaimek.

Dosežki v zelenem območju so po skupnem seštevku točk primerljivi z lanskimi in z dosežki na prejšnjih NPZ (lani 5 nalog s skupaj 8 točkami). Primerljive so tudi ugotovitve o doseganju standardov znanja po zmožnostih – v obeh delih preizkusa so učenci uspešno rešili le naloge znotraj dveh zmožnosti: nekatere od nalog, ki preverjajo branje in razumevanje posameznih delov besedila ali neposredno zapisanih podatkov, v jezikovnem delu pri razumevanju še naloge za prepoznavanje teme in okoliščin nastanka besedila, ter del nalog, ki preverjajo skladenjsko zmožnost. Pri drugih zmožnostih učenci z nizkimi dosežki na preizkusu znanja z najmanj 65-odstotno uspešnostjo niso rešili nobene naloge.

RUMENO OBMOČJE

Učenci, katerih skupni dosežki pri slovenščini določajo mejo *med polovicama dosežkov*, so poleg nalog iz zelenega območja v povprečju uspešno rešili še 8 nalog, od tega 2 nalogi delno, s skupaj 11 točkami (v I. delu 4 naloge s 6 točkami in v II. delu 4 naloge, od teh 2 delno, s skupaj 5 točkami).

V I. delu preizkusa znanja (književnost) so to:

- naloga, ki preverja recepcijsko/bralno zmožnost – prepoznavanje in razumevanje bistvenih prvin proznega književnega besedila ter s tem povezano literarnovedno znanje (**1. naloga** – katera trditev o izhodiščnem besedilu je pravilna in katera ne; naloga izbirnega tipa, 2 t, Z, R, U /= uporaba/);
- naloga, ki preverja recepcijsko/bralno zmožnost – razumevanje motivov za ravnanje književnih oseb v povezavi s temo izhodiščnega besedila (**2. naloga** – čemu fantje potujejo v Maribor, izbira pravilnega med štirimi ponujenimi odgovori, 1 t, R);
- naloga, ki preverja literarnovedno znanje (**8. naloga** – ali gre v navedenih primerih za isto pesniško sredstvo; izbira pravilnega med štirimi ponujenimi odgovori, 1 t, Z, A /= analiza/S /= sinteza/), in
- naloga, ki preverja recepcijsko/bralno zmožnost – vrednotenje književnega besedila in utemeljevanje s sklicevanjem na besedilo (**11. naloga** – ali bi književno besedilo priporočil v branje sošolcu, utemeljitev; samostojno tvorjenje in zapis odgovora, 2 t, S, V /= vrednotenje/).

V II. delu preizkusa znanja (jezik) so to:

- naloga, ki preverja zmožnost branja in razumevanja dela izhodiščnega besedila (**6. naloga** – s čim v 1. odstavku pisec utemelji to, kar piše pod fotografijo; samostojno tvorjenje in zapis odgovora, 1 t, R);
- del naloge, ki preverja slogovno zmožnost v povezavi z razumevanjem dela izhodiščnega besedila (**8. a-naloga** – kaj v 2. odstavku besedila pomeni, da je le nekaj pritokov »živih« tudi poleti; samostojno tvorjenje in zapis odgovora, 1 t, R);
- naloga, ki preverja zmožnost razumevanja dela izhodiščnega besedila ter skladenjsko in pravopisno zmožnost (**9. naloga** – ali si obiskovalec muzej lahko ogleda 15. decembra; samostojno tvorjenje in zapis odgovora v povedi, 2 t, R, U), in
- del naloge, ki preverja poimenovalno in metajezikovno zmožnost (razumevanje jezikoslovnih pojmov) (**10. b-naloga** – iz navedenih samostalnikov tvori pridevnike; tvorjenje in zapis odgovora, 1 t, Z, R).

Večina nalog, ki spadajo v rumeno območje (meja med polovicama dosežkov), preverja standarde znanja, ki so v učnem načrtu opredeljeni kot minimalni.

Taksonomsko so naloge iz književnosti različno zahtevne, večina nalog iz jezika pa preverja znanje na ravni razumevanja.

Naloge zahtevajo poznavanje naslednjih strokovnih izrazov iz učnega načrta: dogajalni oziroma književni prostor, književna oseba, dialog/dvogovor, dramatika, dogajalni oziroma književni čas, poosebitev/poosebljenje, nagovor; odstavek, samostalnik, pridevnik.

V primerjavi z NPZ v preteklem šolskem letu spada v rumeno območje (naloge, ki so jih s 65-odstotno uspešnostjo rešili učenci s skupnimi dosežki okoli povprečja) primerljivo število nalog, primerljivo je tudi število točk (lani 7 nalog s skupaj 10 točkami), se pa kaže razlika zlasti v književnem delu (lani del 1 naloge z 1 točko). Razlog za to so deloma različni standardi znanja, povezani z vrsto izhodiščnega besedila (proza). Učenci, katerih dosežki spadajo v rumeno območje, so poleg nalog v zelenem območju uspešno rešili naloge znotraj naslednjih zmožnosti: v obeh delih preizkusa znanja del nalog, ki preverjajo bralno zmožnost (naloge, ki se nanašajo na dele besedil oz. posamezne sestavine) in poznavanje nekaterih strokovnih izrazov v nalogah (sprejemanje), poleg teh pa pri književnosti del nalog, ki preverjajo prepoznavanje in razumevanje nekaterih prvin proznega/pripovednega besedila in pri jeziku del nalog, ki preverjajo poimenovalno zmožnost. Učenci z dosežki okoli povprečja z najmanj 65-odstotno uspešnostjo niso rešili nobene naloge iz naslednjih zmožnosti: pri književnosti iz zmožnosti tvorjenja (pisanja) o/ob umetnostnih besedilih, pri jeziku pa iz metajezikovne zmožnosti in zmožnosti pisnega tvorjenja besedil o/ob besedilih (zmožnosti dopisovanja).

RDEČE OBMOČJE

Učenci, katerih skupni dosežki pri slovenščini določajo mejo *zgornje četrtine dosežkov*, so poleg nalog iz zelenega in rumenega območja v povprečju uspešno rešili še 10 nalog, od tega 5 nalog delno, s skupaj 17 točkami (v I. delu 4 naloge, od tega 1 delno, s skupaj 10 točkami, in v II. delu 6 nalog, od teh 4 delno, s skupaj 7 točkami).

V I. delu preizkusa znanja (književnost) so to:

- naloga, ki preverja recepcijsko/bralno zmožnost – zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe v povezavi s temo izhodiščnega besedila (**4. naloga** – kaj je Jarov adut in kaj v povezavi z izhodiščnim besedilom pomeni, da mu bo nesel zlata jajca; samostojno tvorjenje in zapis odgovora, 2 t, R);
- naloga, ki preverja recepcijsko/bralno zmožnost, razumevanje dela besedila – motivov za ravnanje književnih oseb (**6. naloga** – zakaj Borut in Nejc sprva nista za to, da bi poraženca zmagovalcema že na poti domov plačala večerjo; samostojno tvorjenje in zapis odgovora, 1 t, R);
- naloga, ki preverja recepcijsko/bralno zmožnost, razumevanje dela besedila – prepoznavanje in razumevanje komične književne perspektive oz. humornih prvin v besedilu (**7. naloga** – kaj vzbujajo v bralcu navedene besede in besedne zveze iz zadnjega dela izhodiščnega besedila; samostojno tvorjenje in zapis odgovora, 1 t, R; merila za vrednotenje dopuščajo tudi odgovore, ki se ne nanašajo na književno perspektivo, ampak na zaznamovanost sloga v in učinke jezikovne rabe v besedilu, kar ni isti standard znanja), in
- del tvorbe naloge, ki preverja recepcijsko/bralno zmožnost s tvorjenjem (pisanjem) o/ob umetnostnih besedilih in literarnovedno znanje (**12. naloga**, A-del, vsebina, umestitev izhodiščnega besedila v književno obdobje s sklicevanjem na značilnosti pripovednega besedila, navedba enega od sodobnikov in njegovega dela, prepoznavanje književne perspektive in utemeljitev; 6 t, Z, R, U, S, V).

V II. delu preizkusa znanja (jezik) so to:

- naloga, ki preverja zmožnost branja in razumevanja izhodiščnega besedila – prepoznavanje naslovnika (**2. naloga** – katerim bralcem revije je predvsem namenjeno izhodiščno besedilo, navedba dveh utemeljitev iz besedila; samostojno tvorjenje in zapis odgovora, 2 t, R; razlog za nižjo uspešnost reševanja je spregledana dvojina v navodilu);
- naloga, ki preverja poimenovalno zmožnost v povezavi z razumevanjem dela izhodiščnega besedila (**7. naloga** – izpis zahtevane besedne zveze iz 2. odstavka; 1 t, R);
- del naloge, ki preverja metajezikovno zmožnost, poznavanje jezikoslovnih izrazov (**10. a-naloga** – izpis samostalnikov, ki spadata v isto besedno družino kot pridevnik solno, iz navedene povedi; 1 t, Z);
- del naloge, ki preverja skladenjsko zmožnost, ločevanje osebka in predmeta (**11. a-naloga** – vprašaj se po obkroženih besedah v navedeni povedi; zapis vprašalnic, 1 t, R, U), in
- dva dela naloge, ki na primeru navedene povedi preverjata bralno oz. metajezikovno zmožnost: **15. a-naloga** – prepoznavanje sporočevalčevega čustvenega razmerja do navedene predmetnosti – kaj sporoča navedena poved v povezavi s celotnim izhodiščnim besedilom; izbira pravilnega med štirimi navedenimi odgovori, 1 t, R, in **15. c-naloga** – kaj je obkroženi del povedi; samostojno tvorjenje in zapis odgovora, 1 t, Z).

Naloge iz književnosti, ki spadajo v rdeče območje (v zgornjo četrtino dosežkov), preverjajo doseganje ciljev in standardov znanja, ki so v učnem načrtu opredeljeni kot minimalni in temeljni, standardi znanja, ki jih preverjajo naloge iz jezika, pa so v učnem načrtu opredeljeni kot minimalni.

Taksonomsko v rdečem območju v obeh delih preizkusa prevladujejo naloge, ki preverjajo znanje na ravni razumevanja.

Naloge zahtevajo poznavanje naslednjih strokovnih izrazov iz učnega načrta: literarnozgodovinska obdobja in smeri, književnost po 2. svetovni vojni, sodobna književnost, književniki in njihova dela/sodobniki, komična perspektiva, roman, naslov, pripoved, pripovedništvo; odstavek, poved, samostalnik, pridevnik, besedna družina, odvisni stavek/odvisnik (krajevni).

V rdeče območje spada primerljivo število nalog kot na prejšnjih NPZ (lani 8 nalog s skupaj 15 točkami), primerljiva je tudi razvrstitev ciljev/standardov znanja po zmožnostih in njihova zahtevnost. Učenci z dosežki v zgornji četrtini so v obeh delih preizkusa znanja uspešno rešili del nalog znotraj vseh zmožnosti. Pri književnosti v rdečem območju prevladujejo naloge, ki preverjajo zahtevnejše ravni bralne zmožnosti (zaznavanje in razumevanje književnih prvin, ki v besedilu niso neposredno izražene), in naloge, ki vključujejo razumevanje in uporabo literarnovednega znanja, vključno s tvorbo naloge. Pri jeziku učenci z dosežki v rdečem območju z najmanj 65-odstotno uspešnostjo niso rešili tvorbe naloge in nekaterih nalog iz skladenjske in metajezikovne zmožnosti.

MODRO OBMOČJE

Učenci, katerih skupni dosežki določajo *zgornjo desetino dosežkov*, so poleg nalog iz zelenega, rumenega in rdečega območja v povprečju uspešno rešili še 9 nalog, od tega 4 delno, s skupaj 20 točkami (v I. delu 2 nalogi, od tega 1 nalogo delno, s skupaj 4 točkami, in v II. delu 7 nalog, od teh 4 naloge delno, s skupaj 5 točkami).

V I. delu preizkusa znanja (književnost) sta to:

- naloga, ki preverja recepcijsko/bralno zmožnost, ločevanje avtorja književnega besedila od pripovedovalca (**9. naloga** – ali je v izhodiščnem besedilu pripovedovalec hkrati tudi glavna književna oseba, utemeljitev; samostojno tvorjenje in zapis odgovora v obliki povedi, vrednoti se tudi jezikovna pravilnost zapisa, 2 t, A, U), in
- del tvorbe naloge (**12. naloga**, B-del, jezikovna ustreznost in pravilnost zapisanega besedila /vrednoti se le, če dobi učenec za kriterij A/vsebinsko najmanj 3 točke, 2 t, U).

V II. delu preizkusa znanja (jezik) so to:

- naloga, ki preverja pravopisno zmožnost – pisanje števnikov z besedami (**4. naloga** – v okvirčku ob zemljevidu poišči podatek o skupnem vzponu poti, dopolni poved, podatek napiši z besedami; 1 t, U; dosežek je nizek zaradi neupoštevanja zapisa z besedami);
- naloga, ki preverja poznavanje pravnega statusa jezikov, ki jih govorijo slovenski državljani, ter skladenjsko in pravopisno zmožnost (**5. naloga** – zakaj so imena nekaterih krajev na zemljevidu zapisana v slovenščini in italijanščini; samostojno tvorjenje in zapis odgovora v obliki povedi, 2 t, Z, R, U);
- del naloge, ki preverja metajezikovno zmožnost (**12. a-naloga** – v navedeni povedi obkroži glagola; 1 t, Z);
- del naloge, ki preverja metajezikovno zmožnost (**13. a-naloga** – koliko stavkov je v navedenem delu besedila; 1 t, Z);
- nalogo, ki preverja skladenjsko zmožnost (**14. naloga**, a-del – prepoznavanje pomenskega razmerja v navedeni povedi; izbira pravilnega med štirimi odgovori, 1 t, R, in b-del – pretvorba podredno zložene povedi v priredno z danim veznikom; tvorjenje in zapis povedi, 2 t, Z, R, U);
- del naloge, ki preverja skladenjsko zmožnost (**15. b-naloga** – vprašaj se po obkroženem delu povedi; tvorjenje in zapis odgovora, 1 t, R, U), in
- naloga, ki preverja zmožnost pisnega tvorjenja besedila o/ob prebranem izhodiščnem besedilu (zmožnost dopisovanja) – tvorjenje in zapis uradne zahvale z danimi podatki (A-del, ustreznost besedilni vrsti, 2 t; B-del, vsebina, 1 t; C-del, jezikovna pravilnost, 2 t; ta se vrednoti le, če dobi učenec za kriterij A oz. A in B najmanj 2 točki; R, U, A, S).

Naloge, ki spadajo v modro območje (v zgornjo desetino dosežkov), v obeh delih preizkusa znanja preverjajo minimalne in temeljne standarde znanja.

Taksonomsko so naloge različno zahtevne.

Naloge zahtevajo poznavanje naslednjih strokovnih izrazov iz učnega načrta: prvoosebni pripovedovalec, književna oseba (glavna, stranska); glagol, stavek, poved, podredno zložena poved, veznik, zahvala.

Tudi v modro območje spada primerljivo število nalog kot na prejšnjih NPZ (lani 8 nalog s skupaj 18 točkami), primerljive so tudi zmožnosti, ki jih dosegajo le učenci z visokimi skupnimi dosežki na preizkusu, in razvrstitev ciljev/standardov znanja znotraj posamezne zmožnosti. V obeh delih preizkusa znanja v modro območje spadajo naloge, ki preverjajo zmožnost tvorjenja smiselnega in povezanega besedila o/ob prebranem izhodiščnem besedilu (v književnem delu B-del tvorbe naloge in naloga, ki zahteva samostojno tvorjenje in zapis odgovora v povedi, v jezikovnem delu tvorba naloge v celoti in dve od treh nalog, ki zahtevajo samostojno tvorjenje in zapis odgovora v povedi). V jezikovnem delu preizkusa v modro območje spada tudi večina nalog, ki preverjajo skladenjsko zmožnost, ter del nalog, ki preverjajo metajezikovno zmožnost.

V območje *nad modrim območjem* – s 65-odstotno uspešnostjo jih niso rešili niti učenci z najvišjimi skupnimi dosežki na preizkusu znanja – sta se uvrstili 2 nalogi s skupaj 2 točkama, in sicer:

v I. delu preizkusa znanja (književnost)

- naloga, ki preverja bralno/recepcijsko zmožnost – doživljanje, razumevanje in vrednotenje sloga in presojanje učinka jezikovne rabe v književnem besedilu (**5. naloga** – kaj je v besedilu povedano z navedenimi primeri /besede v prenesenem pomenu/; izbira pravilnega med štirimi odgovori, 1 t, R; razlog za nizko uspešnost je poleg zahtevnega standarda znanja tudi premalo natančno navodilo, ki ob neupoštevanju sporočila izhodiščnega besedila omogoča tudi dobresedno razumevanje), in

v II. delu preizkusa znanja (jezik)

- naloga, ki preverja zmožnost natančnega branja besedila in povezovanje z nebesednim delom (**3. naloga** – kako si sledijo kraji na predstavljeni poti, upoštevaj izhodiščno besedilo in zemljevid; označitev zaporedja z zapisom števil pred zapisanimi imeni krajev, 1 t, R).

Standard znanja iz književnosti učni načrt opredeljuje kot temeljni, standard znanja iz jezika pa kot minimalni.

Taksonomsko obe nalogi preverjata znanje na ravni razumevanja.

Nalogi ne vključujeta strokovnih izrazov iz učnega načrta.

Razporeditev dosežkov v obeh delih preizkusa znanja je pri večini zmožnosti v skladu s cilji in standardi znanja v učnem načrtu.

Razvrstitev dosežkov po območjih za I., književni del preizkusa znanja letos kaže, da imajo naloge v tem delu ustrezno občutljivost za razlike v znanju tako učencev z visokimi kot z nizkimi skupnimi dosežki na preizkusu. Primanjkljaji se kažejo zlasti na dveh področjih – pri bralni/recepcijski zmožnosti v zaznavanju in razumevanju zahtevnejših prvin književnega besedila (razumevanje posrednih besedilnih signalov, književna perspektiva, posebnosti jezikovne rabe) in pri zmožnosti samostojnega pisnega tvorjenja besedil o prebranem književnem besedilu, ki vključuje tudi literarnovedno znanje.

V razvrstitvi dosežkov v II., jezikovnem delu preizkusa znanja se primanjkljaji kažejo predvsem na treh področjih – pri doseganju višjih ravni bralne zmožnosti, pri skladenjski zmožnosti (jezikovni in metajezikovni) ter pri zmožnosti samostojnega pisnega tvorjenja besedil v povezavi z razumevanjem izhodiščnega neumetnostnega besedila.

Za preizkus znanja kot celoto se kažejo podobne ugotovitve kot na prejšnjih NPZ – učenci so uspešni pri odgovorih na vprašanja o podrobnostih, posameznostih in podatkih, ki so v besedilih neposredno navedeni, težave pa imajo pri nalogah, ki zahtevajo posploševanje, povzemanje in sklepanje oziroma 'pogled' na besedilo kot celoto ter z utemeljevanjem, vrednotenjem in s ponazarjanjem. V obeh delih preizkusa znanja je nižja tudi uspešnost pri nalogah, ki vključujejo poznavanje strokovnih pojmov v povezavi z izhodiščnim besedilom.

Preglednica: Specifikacijska tabela, slovensčina, I. del, 9. razred

I. del (KNJIŽEVNOST: Dim Zupan: Leteči mački.)

Naloga	Točke	Zmožnost, standard znanja	Taksonomska stopnja	Vsebine	Območje
RAZVIJANJE RECEPTJSKE ZMOŽNOSTI Z BRANJEM UMETNOSTNIH BESEDIL IN PISANJEM O NJIH					
Učenec ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito recepcijsko zmožnost. Pokaže jo tako, da tiho bere književna besedila ter samostojno piše o književnem besedilu. Svoje trditve oziroma ugotovitve o književnih besedilih skladno s cilji v tem učnem načrtu ponazori, utemelji in vrednoti. (UN, standardi znanja, str. 93)					
1.	2	Razvito recepcijsko zmožnost pokaže tako, da: – najde bistvene prvine književnega besedila (upošteva neposredne in posredne besedilne signale) (7., 8., 9. razred). (UN, standardi znanja, str. 93) – Učenec kot pomoč pri razvijanju recepcijske/bralne zmožnosti usvoji tudi določeno literarnovedno znanje. Pokaže ga tako, da pozna, razume in uporablja literarnovedne izraze, navedene v tem učnem načrtu (7., 8., 9. r.). (UN, standardi znanja, str. 96)	– znanje – razumevanje – uporaba	Pridobivanje literarnovednega znanja: – dogajalni oziroma književni prostor (UN, 5. r., str. 43) – književna oseba (UN, 5. r., str. 43) – dialog/dvogovor (UN, 8. r., str. 67) – dramatika (UN, 6. r., str. 43) – dogajalni oziroma književni čas (UN, 5. r., str. 43)	Rumeno
2.	1	Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe pokaže tako, da: – našteje motive za ravnanje (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 93), – loči glavne motive od stranskih glede na temo/sporočilnost besedila (7., 8., 9. r.). (UN, standardi znanja, str. 93)	– razumevanje		Rumeno
3.	2	Razumevanje dogajanja, motivov, teme, sporočila in snovnega izhodišča književnega besedila pokaže tako, da: – predstavi dogajanje; loči dogajanje v različnih časih in prostorih (7., 8., 9. r.). (UN, standardi znanja, str. 94)	– razumevanje		Zeleno
4.	2	Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe pokaže tako, da: – opiše izbrano osebo; našteje značilnosti njenega govora, značaja, ravnanja in motive za ravnanje (7., 8., 9. r.). (UN, standardi znanja, str. 93)	– razumevanje		Rdeče
5.	1	Doživi, razume in vrednoti prozo tako, da: – zaznamovanost sloga v književnem besedilu ponazori s primeri in presodi učinek jezikovne rabe v književnem besedilu (7., 8., 9. r.). (UN, standardi znanja, str. 95)	– razumevanje		Nad modrim
6.	1	Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe pokaže tako, da: – našteje motive za ravnanje (7., 8., 9. r.). (UN, standardi znanja, str. 93)	– razumevanje		Rdeče

Naloga	Točke	Zmožnost, standard znanja	Taksonomska stopnja	Vsebine	Območje
7.	1	Prepozna in razume književno perspektivo, kar pokaže tako, da: – izrazi značilnosti komične književne perspektive oziroma najde humorne prvine v besedilu ter presodi njihov učinek v besedilu (7., 8., 9. razred). (UN, standardi znanja, str. 94) Doživi, razume in vrednoti prozo tako, da: – zaznamovanost sloga v književnem besedilu ponazori s primeri in presodi učinek jezikovne rabe v književnem besedilu (7., 8., 9. r.). (UN, standardi znanja, str. 95)	– razumevanje		Rdeče
8.	1	Razvito recepcijsko zmožnost pokaže tako, da: – najde bistvene prvine književnega besedila (upošteva neposredne in posredne besedilne signale) (7., 8., 9. razred). (UN, standardi znanja, str. 93) – Učenec kot pomoč pri razvijanju recepcijske/bralne zmožnosti usvoji tudi določeno literarnovedno znanje. Pokaže ga tako, da pozna, razume in uporablja literarnovedne izraze, navedene v tem učnem načrtu (7., 8., 9. r.). (UN, standardi znanja, str. 96)	– znanje – analiza/sinteza	Pridobivanje literarnovednega znanja: – poosebitev/poosebjenje (UN, 6. r., str. 43) – nagovor (UN, 7. r., str. 67)	Rumeno
9.	2	Loči avtorja od pripovedovalca, kar pokaže tako, da: – prepozna, izpostavi značilnosti in na osnovi teh poimenuje vsevednega pripovedovalca (7., 8., 9. r.). (UN, standardi znanja, str. 94) Razvito recepcijsko zmožnost pokaže tako, da: – sintetizira spoznanja o besedilu; spoznanja utemelji tako, da se sklicuje na besedilo (7., 8., 9. r.). (UN, standardi znanja, str. 93)	– analiza – uporaba	Pridobivanje literarnovednega znanja: – (vsevedni) pripovedovalec (UN, 7. r., str. 67) – književna oseba (UN, 5. r., str. 43)	Modro
10.	1	Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe pokaže tako, da: – našteje značilnosti njenega govora, značaja, ravnanja in do nje vzpostavi kritično distanco (7., 8., 9. r.). (UN, standardi znanja, str. 93)	– razumevanje	Pridobivanje literarnovednega znanja: – književna oseba (UN, 5. r., str. 43)	Zeleno
11.	2	Razvito recepcijsko zmožnost pokaže tako, da: – sintetizira spoznanja o besedilu ter oblikuje vrednostne sodbe; spoznanja in sodbe utemelji tako, da se sklicuje na besedilo, (splošno) znanje in izkušnje (7., 8., 9. r.). (UN, standardi znanja, str. 93)	– sinteza – vrednotenje		Rumeno

Naloga	Točke	Zmožnost, standard znanja	Taksonomska stopnja	Vsebine	Območje
RAZVIJANJE RECEPTJSKE ZMOŽNOSTI S TVORJENJEM OB UMETNOSTNIH BESEDILIH (PISANJE)					
12.	A – 6 B – 2	Učenec ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito receptijsko zmožnost. Pokaže jo tako, da interpretativno in tiho bere književna besedila ter samostojno piše o književnem besedilu. Svoje trditve oziroma ugotovitve o književnih besedilih skladno s cilji v tem učnem načrtu ponazori, utemelji in vrednoti. (UN, standardi znanja, str. 93) Učenec kot pomoč pri razvijanju receptijske/bralne zmožnosti usvoji tudi določeno literarnovedno znanje. Pokaže ga tako, da pozna, razume in uporablja literarnovedne izraze, navedene v tem učnem načrtu, ter pozna književna besedila obravnavanih obveznih avtorjev. (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 96)	– znanje – razumevanje – uporaba – sinteza – vrednotenje	Pridobivanje literarnovednega znanja: – literarnozgodovinska obdobja in smeri: književnost po 2. svetovni vojni, sodobna književnost (UN, 9. r., str. 68) – književniki in njihova dela/sodobniki (UN, 7. r., str. 68, 8. r., str. 68, 9. r., str. 69) – komična perspektiva (UN, 7. r., str. 67) – roman (UN, 8. r., str. 67) – naslov (UN, 1. VIO, 3. r., str. 21) – pripoved (UN, 1. VIO, 3. r., str. 21) – pripovedništvo (UN, 2. VIO, 6. r., str. 43)	A rdeče B modro
Doživi, razume in vrednoti prozo tako, da: – ob izbranem besedilu našteje značilnosti pripovedne vrste in jih primerja z znanimi značilnostmi te vrste besedila: roman (8. razred). (UN, standardi znanja, str. 95) Prepozna in razume književno perspektivo, kar pokaže tako, da: – izrazi značilnosti komične književne perspektive oziroma najde humorne prvine v besedilu ter presodi njihov učinek v besedilu (7., 8., 9. razred). (UN, standardi znanja, str. 94)					
Skupaj	24				

Preglednica: Specifikacijska tabela, slovenščina, II. del, 9. razred

II. del (JEZIK: *Dragonja in soline*, prirejeno po reviji GEA, februar 2011.)

Naloga	Točke	Zmožnost, standard znanja	Taksonomska stopnja	Vsebine	Območje
OBLIKOVANJE IN RAZVIJANJE ZAVESTI O JEZIKU, NARODU IN DRŽAVI					
5.	2	Učenec ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zavest o jeziku, narodu in državi. Pokaže jo tako, da: – predstavi pravni status jezikov, ki jih govorijo slovenski državljani (9. r.). (UN, standardi znanja, str. 87) Skladenjska in pravopisna zmožnost: – tvori skladenjsko pravilna enogovorna besedila (upošteva pomensko in oblikovno razmerje) (7., 8., 9. r.). (UN, standardi znanja, str. 89)	– znanje – razumevanje – uporaba		Modro
RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI KRITIČNEGA SPREJEMANJA ENOGOVORNIH NEUMETNOSTNIH BESEDIL					
Učenec ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost kritičnega sprejemanja enogovornih neumetnostnih besedil. Pokaže jo tako, da: – tekoče in primerno hitro tiho bere in razume svoji starosti ustrezna besedila, predvidena v tem učnem načrtu (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 88)					
1.	2	– določi okoliščine nastanka besedila (7., 8., 9. r.)(UN, standardi znanja, str. 88) – določi temo besedila (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88), – predstavi vlogo nebesednih prvin v besedilu (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88)	– znanje – razumevanje	Jezikoslovni izrazi: – javno besedilo (UN, 6. r., str. 33) – objektivno besedilo (UN, 8. r., str. 55) – sedanjik (UN, 6. r., str. 32)	Zeleno
2.	2	– določi okoliščine nastanka besedila (naslovnika) (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88) – določi bistvene podatke (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88)	– razumevanje		Rdeče
3.	1	Zmožnost nebesednega sporazumevanja: – prepozna vlogo, pomen nebesednih sporočil (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 91)	– razumevanje		Nad modrim
6.	1	– razume svoji starosti ustrezna besedila, predvidena v tem učnem načrtu (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88)	– razumevanje	Jezikoslovni izrazi: – odstavek (UN, 5. r., str. 32)	Rumeno

Naloga	Točke	Zmožnost, standard znanja	Taksonomska stopnja	Vsebine	Območje
9.	2	– določiti bistvene podatke (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88) Skladenjska in pravopisna zmožnost: – tvori skladenjsko pravilna enogovorna besedila (upošteva pomensko in oblikovno razmerje) (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 89)	– razumevanje – uporaba		Rumeno
15. a)	1	– razume svoji starosti ustrezna besedila, predvidena v tem učnem načrtu (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88) – določi okoliščine nastanka besedila (sporočevalčevu čustveno razmerje do predstavljene predmetnosti (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88) RAZVIJANJE JEZIKOVNE IN SLOGOVNE ZMOŽNOSTI TER ZMOŽNOSTI NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA (ZA IZBOLJŠANJE SPORAZUMEVALNE ZMOŽNOSTI) Učenec ima skladno s cilji tega učnega načrta razvito jezikovno in slogovno zmožnost ter zmožnost nebesednega sporazumevanja. <u>Poimenovalno zmožnost</u> pokaže tako, da:	– razumevanje		Rdeče
7.	1	– razloži besedne zveze iz prebranega besedila (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 89)	– razumevanje	Jezikoslovni izrazi: – odstavek (UN, 5. r., str. 32)	Rdeče
10. b)	1	– tvori pridevniške izpeljanke za izvor in namembnost (5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 81)	– znanje – uporaba	Jezikoslovni izrazi: – samostalnik (UN, 5. r., str. 32) – pridevnik (UN, 5. r., str. 32)	Rumeno
11. a).	1	<u>Skladenjsko zmožnost</u> pokaže tako, da: – sprašuje po danih delih povedi (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 89)	– razumevanje – uporaba	Jezikoslovni izrazi: – poved (UN, 1. VIO, str. 13)	Rdeče
12. b)	2	– v zvezah dveh povedi prepozna časovno razmerje (4., 5., 6. r.) ter združi zveze povedi v skladenjsko pravilne zložene povedi (6. r.) (UN, standardi znanja, str. 81, 82) – tvori skladenjsko pravilna enogovorna besedila (upošteva pomensko in oblikovno razmerje) (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 89)	– razumevanje – uporaba	Jezikoslovni izrazi: – poved (UN, 1. VIO, str. 13)	Zeleno
13. b)	1	– v povedih odpravi ponovitve (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 90)	– razumevanje – znanje	Jezikoslovni izrazi: – zaimek (UN, 6. r, str. 32)	Zeleno

Naloga	Točke	Zmožnost, standard znanja	Taksonomska stopnja	Vsebine	Območje
14. a)	1	– v zvezi dveh povedi prepozna pomensko razmerje (8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 90)	– razumevanje	Jezikoslovni izrazi: – stavek (UN, 7. r., str. 55) – poved (UN, 1. VIO, str. 13)	Modro
14. b)	2	– v zvezi dveh povedi prepozna pomensko razmerje ter združi zveze povedi v skladenjsko pravilne zložene povedi s pravilnim veznikom (8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 90)	– znanje – razumevanje – uporaba	Jezikoslovni izrazi: – poved (UN, 1. VIO, str. 13) – podredno zložena poved (UN, 8. r., str. 55) – veznik (UN, 8. r., str. 55)	Modro
15. b)	1	– sprašuje po danih delih povedi (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 89)	– razumevanje – uporaba	Jezikoslovni izrazi: – poved (UN, 1. VIO, str. 13)	Modro
Pravopisno zmožnost pokaže tako, da:					
4.	1	– pravilno piše glavne in vrstilne števnike do 100 in stotice s številko in z besedami (6. r.) (UN, standardi znanja, str. 82) – določi bistvene podatke (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88)	– uporaba	Jezikoslovni izrazi: – poved (UN, 1. VIO, str. 13)	Modro
Slogovno zmožnost pokaže tako, da:					
8. a)	1	– danim besedam/besednim zveзам določi slogovno vrednost in okoliščine rabe (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 91)	– razumevanje	Jezikoslovni izrazi: – odstavek (UN, 5. r., str. 32)	Rumeno
Zmožnost nebesednega sporazumevanja pokaže tako, da:					
8. b)	1	– vrednoti rabo nebesednih spremljevalcev pisanja in utemelji svoje mnenje (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 91)	– razumevanje		Zeleno
RAZVIJANJE METAJEZIKOVNE ZMOŽNOSTI					
Učenec ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito metajezikovno zmožnost. Pokaže jo tako, da:					
10. a)	1	– besedam določi pomenske, oblikovne, izvorne in tvorbnе lastnosti; pri tem uporablja jezikoslovne izraze, navedene v tem učnem načrtu (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 92)	– znanje	Jezikoslovni izrazi: – samostalnik (UN, 5. r., str. 32) – pridevnik (UN, 5. r., str. 32) – besedna družina (UN, 5. r., str. 32)	Rdeče
11. b)		– besedam določi pomenske in oblikovne lastnosti; pri tem uporablja jezikoslovne izraze, navedene v tem učnem načrtu (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 92)	– znanje	Jezikoslovni izrazi: – spol (UN, 5. r., str. 32) – sklon (UN, 6. r., str. 32) – število (UN, 5. r., str. 32) – pridevnik (UN, 5. r., str. 32)	

OPOZORILO: Zaradi napake (izpuščene besede) v pravilnem odgovoru v nalogi izbirnega tipa (A: namesto »Besedi sta istega spola.« bi bil pravilen zapis »Besedi sta v ednini istega spola.«) SE NALOGA IZLOČI.

Naloga	Točke	Zmožnost, standard znanja	Taksonomska stopnja	Vsebine	Območje
12. a)	2	– besede razvrsti v besedne vrste skladno z opredelitvijo v tem učnem načrtu (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 92)	– znanje	Jezikoslovni izrazi: – glagol (UN, 5. r., str. 32)	Modro
13. a)	1	– loči enostavne povedi od večstavčnih (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 92)	– znanje	Jezikoslovni izrazi: – stavek (UN, 7. r., str. 55)	Modro
15. c)	1	– opiše stavčno sestavo podredno zloženih povedi – poimenuje vrsto odvisnika (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 92)	– znanje	Jezikoslovni izrazi: – poved (UN, 1. VIO, str. 13) – odvisni stavek/odvisnik (krajevni) (UN, 8. r., str. 55)	Rdeče
RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI DOPISOVANJA					
16.	A – 2 B – 2 C – 2	Učenec ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost dopisovanja. Pokaže jo tako, da: – v vlogi odzivnega dopisovalca piše dopise, določene s tem učnim načrtom (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88)	– razumevanje – uporaba – analiza – sinteza	Vrste dopisov: – uradna zahvala (UN, 8. r., str. 54)	Modro
Skupaj	35				

PRILOGA

I. DEL

Dim Zupan

LETEČI MAČKI

Glavne književne osebe v pripovedi so študentje, ki svoj čas bolj kot študiju namenjajo zabavam in napetim pustolovščinam. Pripoved je razdeljena na 14 poglavij. Dogajanje se odvija v Ljubljani, Mariboru in Benetkah.

Sredi ovinkaste ceste na Trojane se je pokazalo sonce in jim slepilo oči.

»Pozanimal sem se, koliko naročilnic Priročnika za sodobno ženo je prišlo iz Maribora. Menda še ni preveč obdelan. Ne bi rad videl, da bi si že prvič polomili zobe,« je dejal Jaro.

»Se bojiš, da ne bi šli tja samo na uro gledat,« je dejal Matej.

»Ali pa na kozarček,« je pripomnil Nejc.

»Kakšen kozarček se že spodobi. Po opravljenem delu. Konec koncev smo mi nesebični borci za duševno blaginjo naroda, ki ga plemenitimo z umetniško besedo,« je zanosno povedal Jaro.

»Prav zanima me, koliko ljudi v Mariboru ta trenutek sploh še ne ve, da bodo oplemeniteni,« se je zamislil Borut.

»Ovisno od več parametrov. Najvažnejši pa je motivacija. Če odmislimo šuštenje bankovcev, ki ga bomo imeli tako in tako neprestano pred očmi, bi vam predlagal še enega, ki se je že večkrat odlično obnesel,« je predlagal Jaro.

»Na dan z besedo,« je bil radoveden Matej.

»Takole sem mislil. Vsi štirje ne moremo delati skupaj, ker bi hodili drug drugemu v napoto. Torej se bomo razdelili v dve udarni dvojici. Kot dodaten motiv bi lahko uporabili naš neuklonljiv tekmovalni duh, tako da bi para tekmovala med seboj, kateri bo več prodal. Štos vsega je v tem, da na koncu vsi dobimo. Ha, kaj pravite na to?«

»Ni slabo. Sebe, ki imaš edini od nas prakso, seveda že vidiš na zmagovalnem odru,« je pripomnil Nejc.

»Pari še niso znani,« se je zarežal Jaro, »kaj veš, kaj skriva žreb. Razen tega pa vas ne mislim poslati v boj popolnoma neuke. Na začetku bomo imeli kratek praktični prikaz dela. Tisti, ki ne bo takoj razumel, tudi nikoli ne bo. Kako pa mislite, da sem jaz začel?«

Kilometri so bežali, včasih se je zataknilo le pri tovornjakih. Teh Matej ni prenesel pred sabo.

»V redu, tekmovanje,« je na glas razmišljal Borut, »kakšna bi bila pa nagrada, za katero bi se potegovali?«

»Saj je vseeno, za kaj,« je rekel Jaro, »lahko tudi za čast in slavo.«

»Spomni se česa bolj konkretnega,« se ni strinjal Matej.

»Dobro. Kaj pravite na to, da poraženca plačata zmagovalcema večerjo? Nazaj grede se ustavimo v kakšni dobri gostilni in proslavimo.«

»Ne bo šlo,« je odkimal Nejc.

»Kaj pa tebe moti?«

»Kdaj drugič že, ne pa danes. Recimo ob prvem izplačilu,« je Nejc pojasnil svoje pomisleke. »Tisto ne bi bilo isto. Zadovoljstvo bi zvedenelo. Bom jaz založil in vam kasneje odbil od provizije.«

»Dogovorjeno,« je vzkliknil Borut, ki ga je tiščalo ravno tam kot Nejca, »pa izžrebajmo ekipe.«

»Kaj, če bi se šli po sedežih. Prednji sedeži proti zadnjim,« je predlagal Nejc.

»Tako je,« je takoj pristal Matej, ki mu je Jarova samozavest vlivala zaupanje, »da vidimo, kako se bosta znašla svetovna potnika.«

OBRNI LIST.

»To bo za vaju koristna izkušnja,« se je režal Jaro, »spoznala bosta, da v svetu ni vedno vse rožnato, na začetku lahko pričakujeta tudi kakšno klofuto.«

»Si videl, Nejc, kar živa naju bi pokopala. Kaj pa, če se nama prikaže Marija?« ju je opomnil Borut.

Jaro s svojo masko iz obličev se je obrnil nazaj.

»Žal vama tudi Marija ne more pomagati, zaradi mojega aduta, od katerega pričakujem, da bo delal še večje čudeže,« je z roko pokazal na svoj obraz.

»Jaz bi se na tvojem mestu najprej dobro pogledal v ogledalo,« je dejal Nejc.

»Ni potrebno, saj natančno vem, kakšen sem. In tudi vem, da je to kokoš, ki bo nesla zlata jajca.«

»Močno dvomim,« se je namrdnil Borut.

»Na kakšen način bi rad vnovčil svoje obličje?« je zanimalo tudi Mateja.

»No, ko imamo ravno čas,« se je Jaro važno naslonil nazaj, »predstavljajte si, da stojim pred vrati v neki poslovni stavbi. Na vratih piše računovodstvo, na drugi strani pa sedi venček zdolgočasenih dam. Najprej se lepo predstavim, potem jim razložim, kako jim bodo nove knjige polepšale življenje in to samo še danes po stari, prednaročninski ceni. Medtem ko jaz nakladam, so vse oči obrnjene v mojo razbito faco, kajti ljudi zelo zanimajo tuje nesreče. Ure in ure lahko poslušajo, kako je nasrkal nekdo drug. Ko jih radovednost že dodobra načne, je pravi trenutek za udar na njihovo dobro srce. Odprem jim dušo, povem jim, kakšno strahotno prometno nesrečo sem preživel, ki me je finančno popolnoma uničila, da bom vse življenje vračal dolg. Če niso dovolj presunjeni, dodam še enega ali dva mrtva. Kmalu postane vsem jasno, kako edino lahko pomagajo ubogemu študentku in trumoma naročajo. Jaz pa pišem. Če je kakšna uradnica pretrdosrčna ali iz katerega koli razloga noče kupiti, jo vzamejo v roke kolegice in jo tako privijejo, da si potem še ona premisli. In veste, kaj se zgodi potem?«

»Kaj,« je po nepotrebnem vprašal Borut.

Jaro se je spet obrnil nazaj, kajti prikaz je bil v glavnem namenjen fantoma na zadnjih sedežih.

»Potem zvečer zastonj večerjam v kakšni dobri gostilni,« se je zarežal na vsa usta.

Komaj so se nehali pogovarjati, se je prikazal Maribor.

(Odlomek)

(Zupan, D., (1997). Leteči mački. Ljubljana: Mladinska knjiga.)

II. DEL

POŽENIMO PEDALE

DRAGONJA IN SOLINE

Morje je naša maternica, tu je vzkliklo in se razvilo prvo življenje, prilezlo na kopno in nato v skladu z Darwinom postalo to, kar danes vidimo v ogledalu. In še več, pozimi je morje ogromen zalogovnik toplote, poleti pa nas hladi in radosti, nam šumeče poje in gosti naše otroke v svojih nedrjih. Zato pojdimo tja, kjer se stikata morje in nebo, tja, kjer se stikata dva naroda in dve državi.

BESEDILO IN FOTOGRAFIJI: SEBASTJAN VEHAR

1

Do Izole iz Kopra ne bo težko priti, za nadaljevanje kolesarjenja pa se zaženimo v breg proti vasici Šared, a še prej zavijmo levo in navzgor skozi Barede do Gažona (243 m). Pot je obdana z mladimi oljčnimi nasadi. Sledi spust in prečkanje glavne prometnice ter manjši vzpon v Šmarje, od koder nas lepa panoramska asfaltna pot vodi do naselja Krkavče (175 m). Tu priporočam ogled oljčne stiskalnice, torklje, sicer pa je vas najbolj znana po krkavškem menhirju, megalitnem spomeniku, visokem več kot dva metra. Menhir je iz obdobja Kelto, to je iz 1. stoletja pr. n. št., namen izklesanih figur pa je bil vsekakor laskanje božanstvom. Sicer je tu zadnja točka pred spustom v dolino. Ta je k sreči asfaltiran, ne pa tudi dolina Dragonje, a zato nas bodo avtomobilisti pustili kolesariti v miru.

Krajinski park Sečoveljske soline

2

Dragonja je 27 km dolga mejna reka. V zgornjem toku ima trikrat večji padec kot v spodnjem delu, kjer se leno ziblje do Piranskega zaliva. Na poti ima 18 desnih in 13 levih pritokov (slovenskih je torej več, a le nekaj je »živih« tudi poleti).

OBRNI LIST.

A bistvo je očem nevidno; v spodnjem toku jo napaja več močnih in stalnih izvirov, ki nevidno povečujejo pretok, da pri izlivu znaša 1,78 m³/s. Dragonja je bila nekoč plovna vse do Kaštela, ob njej je bilo celo 35 mlinov, na kar pa danes spominja le še 16 ruševin. Njeno območje od sotočja Rokave in Dragonje do povirja je Mestna občina Koper zaščitila z odredbo o zavarovanem območju. Na južni strani se dviga razgledni Kaštel (it. Castelvenere), utrjena postojanka iz rimskih časov.

3

Do mejnega prehoda Dragonja nam res ni naporno, prav tako ne do Sečoveljskih solin, kjer si lahko ogledamo Muzej solinarstva. Najstarejši piranski rek se glasi »Piran xe fato de sal.« (Piran je nastal iz soli.), saj je poleg ribištva prav tradicionalno solinarstvo omogočilo razcvet mesta, čeprav so se morali meščani med solno sezono s svojimi ladjicami preseliti v solinarske hiše v neposredni bližini solnih polj. Bivanje na solinah so si uredili v kamnitih hišah, kjer so imeli vse najnujnejše za življenje in delo. V temnih kletah so skladiščili pridelano sol, v majhnih izbah so si privoščili kratek nočni počitek. Gospodinje so pekle kruh v posebnem kaminu za hišo. Solinarski muzej

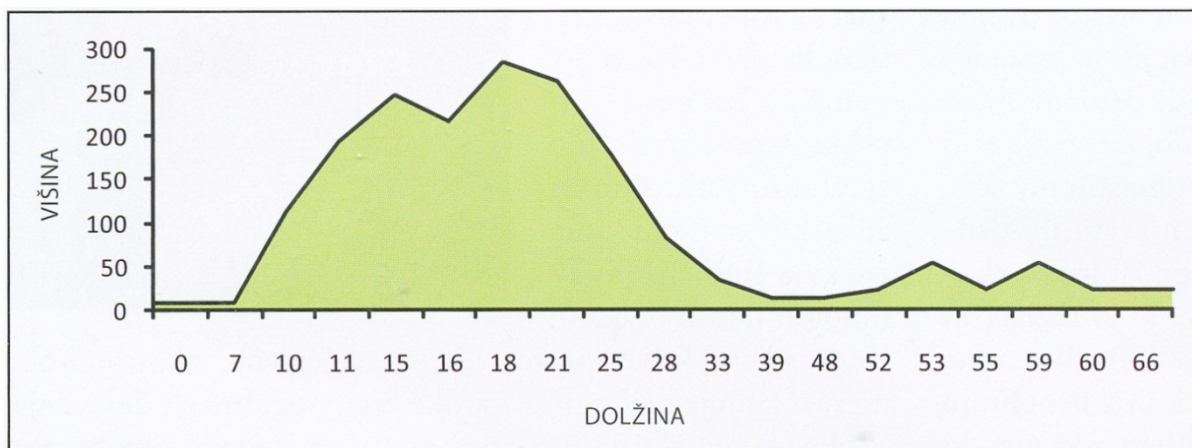

V dolini Dragonje bomo kolesarili v miru.

je sicer od novembra do konca marca zaprt, a po predhodni najavi je mogoč tudi zimski ogled (tel. 05 671 00 40). Pred leti so Pirančani oživili tudi solinarski praznik, ki je prerasel v solinarski festival. Ta je vsako leto 23. aprila, na dan sv. Jurija, zaščitnika mesta Piran.

4

Nadaljevanje kolesarske poti je zgledno urejeno in speljano po trasi Parencane mimo letališča do Seče, kjer se držimo morja, pa čeprav se zato zapeljemo skozi avtokamp Lucija. Za vračanje v Izolo izkoristimo oba tunela nekdanje železnice, ki sta dobro označena in še bolj obiskana.

(Prirejeno po reviji GEA, februar 2011.)

I. DEL

Naloge iz I. dela se navezujejo na besedilo Dima Zupana *Leteči mački*.

Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

1. Katera trditev o izhodiščnem besedilu je pravilna in katera ne?

Če je trditev pravilna, obkroži DA, če ni, obkroži NE.

Kraj dogajanja je izmišljen.	DA	NE
Besedilo pripoveduje ena od književnih oseb.	DA	NE
Zaradi dialoga ga uvrščamo v dramatiko.	DA	NE
Dogajanje v besedilu se odvije v enem dnevu.	DA	NE
Dogodki si v besedilu sledijo, kot so se zgodili.	DA	NE

(2 točki)

2. Čemu potujejo fantje v Maribor?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Da bi večerjali in proslavljali v dobri gostilni.
- B Da bi preverili število naročilnic.
- C Da bi sodelovali pri praktičnem prikazu prodaje.
- Č Da bi prodali čim več knjig.

(1 točka)

3. Katera dogovora sprejmejo med potjo?

Odgovor napiši na črti.

(2 točki)

4. Jaro trdi, da bo njegov *adut nesel zlata jajca*.
Napiši,
– kaj je njegov adut in
– kaj (v povezavi z izhodiščnim besedilom) pomeni, da mu bo nesel zlata jajca.
Odgovor napiši na črte.

(2 točki)

5. Kaj je v navedenem delu besedila povedano s tem, da so fantje *nesebični borci za duševno blaginjo naroda*, ki narod *plemenitijo z umetniško besedo*?
Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Da opravljajo delo, ki bo koristilo predvsem njim.
B Da počnejo nekaj, kar bo koristilo vsem ljudem.
C Da trgujejo s knjigami, ki spadajo med umetniška dela.
Č Da prodajajo knjige, ki bodo duhovno bogatile ljudi.

(1 točka)

6. Zakaj Borut in Nejc sprva nista za to, da bi poraženca že na poti domov zmagovalcema plačala večerjo?
Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

7. V zadnjem delu izhodiščnega besedila so uporabljene naslednje besede in besedne zveze: *venček zdolgočasenih dam*, *razbita faca*, *je nasrkal*, *udar na dobro srce*. Kaj vzbujajo v bralcu?
Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

8. Ali gre v primerih *kilometri so bežali* in *popiti kakšen kozarček* za isto pesniško sredstvo? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Da, ker gre v obeh primerih za navedbo bistvene značilnosti nekega pojava.
- B Da, ker gre v obeh primerih za pripisovanje živosti neživemu.
- C Ne, ker gre enkrat za poosebitev, drugič pa za zamenjavo pomena besed.
- Č Ne, ker gre enkrat za nagovor, drugič pa za prenos pomena besed.

(1 točka)

9. Ali je v izhodiščnem besedilu pripovedovalec hkrati tudi glavna književna oseba? Odgovor utemelji v obliki povedi.

(2 točki)

10. Ali so književne osebe iz izhodiščnega besedila tvoji vrstniki? Svoj odgovor utemelji.

(1 točka)

11. Ali bi književno besedilo, iz katerega je vzeto izhodiščno besedilo, priporočil/priporočila v branje sošolcu/sošolki? Svojo odločitev utemelji z dvema značilnostma izhodiščnega besedila.

(2 točki)

12. Napiši zaokroženo besedilo, v katerem boš zajel/zajela:

- v katerem času (književnem obdobju) je nastalo izhodiščno besedilo in na osnovi česa tako sklepaš;
- ime in priimek avtorja/avtorice, ki je ustvarjal v istem književnem obdobju kot avtor izhodiščnega besedila, in naslov enega njegovega/njenega književnega dela;
- ime književne vrste/zvrsti, v katero besedilo spada, in zakaj meniš, da spada v to vrsto/zvrst;
- kakšno je besedilo (smešno, resno, tragično) in v čem se to kaže.

Tvoje besedilo naj obsega do 6 povedi.

A	B
6	2

II. DEL

Naloge iz II. dela se navezujejo na besedilo *Dragonja in soline*.

Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

1. Ali so navedene trditve o izhodiščnem besedilu pravilne?

Če je trditev pravilna, obkroži DA, če ni, obkroži NE.

Besedilo je javno.	DA	NE
Besedilo je objektivno.	DA	NE
Besedni in nebesedni del sta med seboj vsebinsko povezana.	DA	NE
Na zemljevidu je označena v besedilu predstavljena pot.	DA	NE
Besedilo govori predvsem o morju.	DA	NE
V besedilu prevladuje sedanjik.	DA	NE

(2 točki)

2. Katerim bralcem revije GEA je predvsem namenjeno izhodiščno besedilo? Kateri zapis v izhodiščnem besedilu to pove?

Odgovora napiši na črte.

(2 točki)

3. Kako si sledijo kraji na predstavljeni poti? Upoštevaj izhodiščno besedilo ali zemljevid. Označi zaporedje od začetka do zaključka poti tako, da na vsako črtico napišeš ustrezno številko.

- _____ Dragonja
- _____ Gažon
- _____ Izola
- _____ Koper
- _____ Seča
- _____ Šmarje

(1 točka)

4. V okvirčku ob zemljevidu poišči podatek o skupnem vzponu poti.
Dopolni poved, podatek napiši z besedami.

Pot se v celoti vzpne _____ metrov.

(1 točka)

5. Zakaj so imena nekaterih krajev na zemljevidu zapisana v slovenščini in italijanščini?
Odgovor v povedi napiši na črti.

(2 točki)

6. Pod fotografijo na 2. strani izhodiščnega besedila piše: *V dolini Dragonje bomo kolesarili v miru.* S čim pisec to utemelji v 1. odstavku izhodiščnega besedila?
Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

7. Iz 2. odstavka izhodiščnega besedila izpiši besedno zvezo, ki pove, da reka Dragonja v spodnjem toku teče počasi.
Napiši jo na črto.

(1 točka)

8. a) Kaj v 2. odstavku izhodiščnega besedila pomeni, da je *le nekaj pritokov reke Dragonje »živih« tudi poleti*?
Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

8. b) Zakaj je beseda »živih« v tem besedilu napisana v narekovajih?
Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

9. Ali si obiskovalec solinarski muzej lahko ogleda 15. decembra?
Odgovor v povedi napiši na črto in ga utemelji s podatkom iz besedila (3. odstavek).

(2 točki)

10. Preberi poved.

Najstarejši piranski rek se glasi »Piran xe fato de sal.« (Piran je nastal iz soli.), saj je poleg ribištva prav tradicionalno solinarstvo omogočilo razcvet mesta, čeprav so se morali meščani med solno sezono s svojimi ladjicami preseliti v solinarske hiše v neposredni bližini solnih polj.

10. a) Iz povedi izpiši samostalnika, ki spadata v isto besedno družino kot pridevnik *solno*.
Napiši ju na črti.

(1 točka)

10. b) Iz navedenih samostalnikov tvori pridevnike.
Napiši jih na črte.

ribištvo _____

meščani _____

sezona _____

hiše _____

(1 točka)

11. a) Vprašaj se po obkroženih besedah v navedeni povedi.
Vsako vprašalnico napiši na črto pod besedo.

A bistvo je očem nevidno.

(1 točka)

11. b) Kaj je skupno obkroženima besedama?
Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Sta istega spola.
- B Sta v istem sklonu.
- C Imata isto število.
- Č Sta pridevnika.

(1 točka)

12. Preberi poved.

Sledi spust in prečkanje glavne prometnice ter manjši vzpon v Šmarje, od koder nas lepa panoramska asfaltna pot vodi do naselja Krkavče.

12. a) V navedeni povedi obkroži glagola.

(2 točki)

12. b) Navedeno poved spremeni tako, da boš poročal o tem, kar se je že zgodilo.
Novo poved napiši na črte.

(2 točki)

13. Preberi navedeni del besedila.

Pred leti so Pirančani oživili tudi solinarski praznik, ki je prerasel v solinarski festival. Ta je vsako leto 23. aprila, na dan sv. Jurija, zaščitnika mesta Piran.

13. a) Koliko stavkov je v navedenem delu besedila?
Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

13. b) Na kaj se nanaša zaimek *ta* v navedenem delu besedila?
Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

14. Preberi poved.

Solinarski muzej je sicer od novembra do konca marca zaprt, a po predhodni najavi je mogoč tudi zimski ogled.

14. a) Kaj izraža drugi stavek v navedeni povedi?
Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A Izbiro.

B Nasprotje.

C Posledico.

Č Sklep.

(1 točka)

14. b) Poved spremeni v podredno zloženo tako, da uporabiš veznik *čeprav*.
Novo poved napiši na črte.

(2 točki)

15. Preberi poved.

Zato pojdimo tja, kjer se stikata morje in nebo.

15. a) Kaj sporoča navedena poved v povezavi s celotnim izhodiščnim besedilom?
Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Da je pisec besedila navdušen nad solinami.
- B Da naj gredo bralci besedila kolesarit ob slovenski obali.
- C Da se kolesarska pot začne na meji med državama.
- Č Da se kolesarska pot ves čas vzpenja.

(1 točka)

15. b) Vprašaj se po obkroženem delu povedi.
Vprašanje napiši na črto.

(1 točka)

15. c) Kaj je obkroženi del povedi?
Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

16. Predstavljaš si, da si Peter/Petra Novak, učenec/učenka 9. razreda OSNOVNE ŠOLE LIVADA, EFENKOVA CESTA 60, 3320 VELENJE. V šoli v naravi ste bili v CŠOD BURJA, SEČA 152, 6320 PORTOROŽ. S sošolci ste šli tudi na kolesarski izlet iz Izole do Krkavč po poti, predstavljeni v izhodiščnem besedilu, in se po njej tudi vrnil.

V imenu sošolcev vodi doma Ani Kocjančič napiši zahvalo za dobro organizacijo izleta. Iz izhodiščnega besedila navedi en podatek o tem, kaj vam je na tej poti najbolj ostalo v spominu.

A	B	C
2	2	2

Skupno število točk: 60